

Nr. 113. GEITEHOLD

Vi ber om opplysninger om geitehold i eldre tid og hvordan det har forandret seg opp til vår tid. Fra midten av forrige århundre av ble man oppmerksom på skaden som geita voldte på skogen. I 1860 utkom det lov om fredningsbestemmelser. I en del husmannskontrakter omkring år 1900 var det forbud mot geitehold.

Vi vet meget lite om små husholdninger som hadde en à to geiter som eneste husdyr. Spørsmål 1-11 gjelder bare slike hjem, mer utførlige spørsmål om geitehold i større stil følger i avsnitt II.

I. Husholdninger med 1 à 2 geiter

1. Hadde små husholdninger i Deres bygd en à to geiter, og hvor lenge har dette holdt seg?
2. Hadde man et navn på slike geiter om for eksempel i Danmark hvor man kalte dem for "husmannens melkeku"?
3. Ble geita tjoret eller sluppet fri i marken?
4. Hvor lenge kunne den gå ute om høsten og senere på året?
5. Hva slags hus hadde man til geiter?
6. Hva slags fôr fikk de når de sto inne?
7. Rev man gress med hånden til dem?
8. Brukte man melken som drikk og til matlaging?
9. Laget man smør av fløten?
10. Hvor ofte ble geita melket?
11. Hvordan ble geita melket (beskriv stillingen til den som melket)?

II. Geitehold med flere dyr

12. Hvor mange geiter hadde man på større gårder?
13. Hadde man geitehus og hvordan skulle det være?
14. Hva slags sykdommer var geita utsatt for, og hvordan ble de behandlet?
15. Hva slags utøy hadde geita, og hvordan ble den befridd for det?
16. Hva slags fôr fikk geitene om vinteren i geitehuset?
17. Ble de sluppet ut hver dag om vinteren for å få beit?

Gjeting før man hadde felleseter

18. Ble geiter gjett av barn?
19. Gikk de alene på en holme, hvor det var anledning til det?
20. Hadde man dem på seteren, bare sine egne, eller tok man også andres geiter med, og hva var betalingen for slike dyr?

21. Var geitene sammen med kuer på seteren, eller hadde man i eldre tider støler, som bare drev med geiter?
22. Var geitene ute hele tiden, eller hadde man geitehus på seteren?
23. Hadde man noen heimegeiter på gården om sommeren?

Avkastning

24. Hadde man flere geiter om sommeren enn om vinteren. Ble noen slaktet om høsten?
25. Ble geite- eller kjejkjøtt spist, og ble det ansett som god mat?
26. Hvordan ble geitekjøtt laget, og hvordan ble det oppbevart?
27. Hvor lenge fikk kjeet suge fritt?
28. Hva gjorde man for å venne dem av, ble de kjevlet?
29. Ble geitemelk drukket eller brukt til matlaging?
30. Laget man smør av fløten?
31. Hvordan var smøret, hvordan ble det brukt, var det salgsvare?
32. Lagt man hvit geitost av søt helmelk?
33. Ble det anvendt kjese (løpe), og hvordan ble kjesen laget og oppbevart?
34. Hva slags former nyttet man til hvit geitost, og hva het de?
35. Hvordan ble hvitosten behandlet, saltet og lagret?
36. Var hvit geitost salgsvare?
37. Har man sluttet med å lage hvit helfet geitost?
38. Kan De beskrive hvordan mysost ble laget av mysen?
39. Når begynte meieriet å motta geitemelk til ysting?
40. Hva brukes i dag det ostestoffet til, som blir igjen ved fremstilling av mysost (mat til dyr, fremstilling av knapper osv.)?
41. Fins det i Deres område nå felleseterdrift og fellesavlslag for geiter med melkemasin og kjøleanlegg?
42. Hvorledes ble geiteskinn brukt i Deres bygd, bare til husbruk og hva laget man av det, eller ble det solgt?
43. Hva brukte man geitehår til?
44. Hadde man mest kollete geiter med horn, og hva laget man eventuelt av geite(bukke)horn?

III. Medisin av geitemelk – ost m.m.

45. Husker man hva slags sykdommer hos mennesker, som ble behandlet med:
 1. Geitemelk (helst av hvit geit)
 2. Geitost
 3. Geitefett eller smør
 4. Geitepiss
 5. Bukkeblod
 6. Bukkelever
 7. Aske av brente geite- eller bukkeknokler?
46. Kjenner man andre legemidler, som skriver seg fra geita?

IV. Forskjellige overleveringer om geita

47. Det ble sagt at øyet på geita forandrer seg i løpet av dagen og at man kunne nytte dette som klokke, er det kjent hos Dem?
48. Har De hørt om at man i kyststrøkene ikke må omtale geita med sitt rette navn når man var i båten, og kan De si hva man skulle kalle den, når man var på sjøen?

V. Forskjellige fortellinger om geita

49. Kjenner man noen historier om hvordan geita ble skapt?
50. Kan De gjengi noen historier om huldregeiter?
51. Kjenner De andre overleveringer om geit og bukk?

VI. Om navn

52. Kan De nevne noen navn som ble brukt på geiter?
53. Har man i Deres bygd noen plantenavn, som er sammensatt med geit eller bukk?
54. Fins det på Deres kanter stedsnavn sammensatt med geit eller bukk?
55. Kan De nevnte noen sykdomsnavn på sykdommer hos folk eller fe, som er sammensatt med geit eller bukk?
56. Bruker man geit eller sammensetninger med geit som skjells- eller skjemteord, og i hvilken betydning?
57. Bruker man bukk eller sammensetninger med bukk som skjells- eller skjemteord, og i hvilken betydning?